

Fidel Castro

Om de marxistiska handböckerna

Utdrag ur tal hållit den 29 augusti 1966

Inom socialismen bör varje medborgare känna sitt ansvar, varje medborgare bör veta att ett stort ansvar vilar på honom. Och vi måste arbeta på att lära folket detta. Men inte att lära det kulten, den fanatiska kulten, inte den blinda kulten, inte den blinda lydningen, inte magiska formler för individuella försök att lösa problem. Vi tror att individen spelar en mycket begränsad roll. Vi tror att det är bättre ju mindre oumbärlig denne är.

Förut såg man upp till funktionärer, till en minister som till en mytologisk person. Det fanns folk som förundrades över att kvartersrådsmanen skakade hand med dem. Om borgmästaren hälsade på dem någon dag kände de sig lyckliga. Hur kunde man ens drömma om att tala med en minister? Han var en person från en annan värld. Med revolutionen måste dessa skillnader försvinna. Med revolutionen har dessa skillnader försvunnit. Jag känner inte någon funktionär från Revolutionen som liknar dem som fanns förut. Jag känner heller inte någon medborgare bland folket som inte helt naturligt sätter sig att tala med vilken av revolutionens ledare som helst, utan att bli nervös, eller därför att han skulle tro att det skulle vara märkvärdigt. Och människorna från folket bör medverka till att de som har ansvar närmar sig dem. Men inte skrämman bort människorna som har ansvar, så att de drivs till vansinne. Ibland har det problemet uppstått, att en känd kamrat vill gå till badstranden. Men han förmår inte gå till badstranden! Varför? Jo, därför att han måste ju vara där alla andra är. Och då får den stackarn över sig minst tjugo personer, som vill lösa alla slags problem. Sådant schasar bort honom. De schasar bort honom från kontakten med folket, och från honom möjligheten att komma fram till källan, där man lär sig mest, där man vet mest.

Enligt min revolutionära erfarenhet har jag aldrig blivit bättre informerad än när jag talat med folket, än när jag sammanträffat med arbetare, studenter, bönder. Under mitt liv har jag genomgått två universitet: ett där jag inget lärde mig och ett annat där jag lärde mig allt. Detta sista är kontakten med folket, dess bekymmer, dess farhågor, dess problem. Det bör inte finnas någon människa, som betraktar sig själv som politisk kader, som inte verkligen känner folket och folkets problem.

Vilket fel som helst kan förlåtas, utom bristande känslighet. Därför kan de politiska kadern inte formas vid ett universitet, den politiska kadern kan inte formas i en skola. I en skola kan man utveckla kulturen hos den som äger medfödda egenskaper som politisk kader, hos den som har en läggning åt politik. Att vara politiker är ett kall och även en övergående funktion. Ju mindre massorna medverkade desto viktigare var politikerna; ju mer massorna medverkar desto mindre viktiga blir politikerna. Och den dagen måste dessutom komma då det inte längre finns några politiker, då varje medborgare är politiker, då varje medborgare är den politiska kadern. Och den dagen skall komma då denna förhatliga funktion som kadern har försvinner.

Under socialismen, rättare sagt under kommunismen, säger man att staten bör försvinna. Man syftar på staten som tvångsapparat. Engels sade att regeringen över människorna skulle ersättas av förvaltningen av sakerna. Ett sådant samhälle vill vi uppnå. Detta samhälle strävar vi efter. Till samhälle där massorna har maximal delaktighet, total delaktighet. Men akta er för parollerna, akta er för de förvrängda tolkningarna. Tyvärr är den största olycka som kan drabba de politiska idéerna det felaktiga sätt på vilket man brukar tolka dem. Och de revolutionära teorierna har lidit svårt av att bli feltolkade. För en paroll kan tolkas av människorna på 25 olika sätt, en idé kan tolkas av dem på 25 olika sätt och tillämpas av dem på 50 olika sätt.

De politiska problemen är inte löst. Därför är det nödvändigt att massorna äger ett stort politiskt medvetande. Och vi vill att våra massors medvetande inte skall bli schablonmedvetandes. Det får heller inte bli handboksmedvetanden, för något som verkligen skadat de revolutionära idéerna är handböckerna. När jag vågar tala om dessa ting måste jag göra det med överseende från lärda och kunniga. För i detta ämne finns det många lärda, finns det många kunniga. Och människan som avviker från handböckerna, han flås levande av de människorna.

Det finns personer med servila tankegångar. Det finns en ovana som man kan kalla mental satellism. Jag skall inte fördjupa mig i detta ämne, men jag vet av erfarenhet att när jag vågat tänka, resonera och lägga fram dessa tankar som, enligt min anspråkslösa mening, är revolutionära ... Naturligtvis, vill jag inte göra anspråk på, ingen kan göra anspråk på ofelbarhet, jag har åtminstone inte inbillat mig något sådant. Flera gånger har jag trott mig ha rätt i något, och flera gånger har verkligheten motsvarat denna uppfattning. Därmed bör vi inte tro att vi inte kan misstaga oss, men vi kan bedöma själva. Vi kan avvika från handböckerna. Vi vågar använda vår rätt att tänka själva.

Endast maniska och vansinniga människor kan tro sig monopolisera sanningen.

Påvedömet är en medeltida institution, och den påvliga ofelbarheten är det mest främmande som finns för det marxistiska tänkandet.

Till de revolutionära idéerna, till deras utveckling har många medverkat, har många folk bidragit. Det är inte rätt att ringakta bidraget från någon person eller något folk. I vårt eget land, i våra egna led, finns det tyvärr människor som blir upprörda när de får höra ett ord, ett argument, en motivering som inte stämmer exakt med vad som står i den lilla boken. Erfarenheten visar oss att den felaktiga tolkningen av de små böckerna, eller den ordagranna tolkningen av de små böckerna givit upphov till otaliga misstag.

Den som inte vill fela med en annans huvud, måste vara i stånd att tänka med det egna huvudet. Om ni tänker med en annans huvud, då, när detta främmande huvud misstar sig eller säger att det misstagit sig, då måste ni fara ut som en papegoja och säga att ni också misstagit er. Och det finns inget bedrövligare än att misstaga sig själv för andras del.

Alla revolutioner är dessutom mycket komplicerade processer. De är dessutom dialektiska processer, och i alla processer begås misstag. I allt finns både stora framgångar och misstag.

Naturligtvis kan vi ha fel många gånger, och då är det naturligtvis inte den första gången. Det fanns tider då mycket få tänkte som vi, det fanns tider då vi endast var en handfull människor som trodde på möjligheten till revolution, på möjligheten till väpnad kamp, på möjligheten att erövra makten. Vi förebrår ingen för att ha misstagit sig.

Under denna utveckling har många situationer uppstått då det funnits flera olika meningar hos olika personer. Det är fakta som avgör och som har sista ordet.

Folket tror inte och kan inte tro på dem som misstar sig ofta, folket tror inte och kan inte tro på dem som inte är klarsynta. Och de som leder folket till misstag eller misslyckanden — vilka de än må vara, vem som helst av oss dem måste man omedelbart avstå från. Det finns personer som är mer eller mindre klarsynta. Det finns personer som har lyckats mer än andra och andra som har lyckats mindre. Vi står inför nya situationer, en serie frågor inför vilka vi tvingas att tänka med våra egna huvuden. Vi står inför något inte mindre än uppgiften att bygga upp socialismen, vi står inför något inte mindre än uppgiften att marschera mot kommunismen.

Och hur bygger man socialismen. Och hur bygger man kommunismen? Det är just kring dessa punkter, som det finns ett stort antal nyanser i det revolutionära tänkandet, där det finns ett stort antal riktningar inom den revolutionära rörelsen. Vi hyser respekt för andras sätt att

tänka. Låt var och en bygga sin socialism eller sin kommunism som det passar honom. Men respektera då också vår rätt att bygga vår socialism och vår kommunism som det passar oss.

Jag anklagar givetvis ingen för att vilja tvinga på oss en väg. I första hand hänvisar jag till de servila som inte tror på sitt folks förmåga att välja en väg. Och lyckligtvis, lyckligtvis även om det inte finns folk som är bättre än andra, kan folken fostras på ett eller annat sätt. Och detta vårt folk har en mycket bestämd mental profil, en mycket bestämd personlighet. Det finns inget folk med större sinne för det löjliga än detta. I det här landet klarar sig inte något löjeväckande undan utan upptäckt. Det finns inte något folk med större skarpsinne och som är mer maliciöst, det vill säga mer maliciöst när det gäller det onda, med att avslöja det onda, med den positiva förmågan att kunna småle åt det löjliga, att avslöja varje liten manöver.

Det räcker att någon är litet av en kannstöpare för att man genast skall upptäcka honom; en skojare för att man genast skall upptäcka honom; en farisé och man upptäcker honom; en löjlig figur och man avslöjar honom.

Ärligt talat är det en lycka att det i vårt land och hos vårt folk har utvecklats vissa egenskaper, ett visst sinne för humor, ett visst skarpsinne. Ty sannerligen måste man lära känna detta folk, dess personlighet, dess psykologi. Den som inte känner till det han gör fiasko! Ett folk som är allergiskt mot tvång, allergiskt mot övergrepp, allergiskt mot schabloner, ett folk som kan tänka hur långt som helst och inte vara det minsta fanatiskt, ett folk som man inte kan få att svälja lögn, ett folk till vilket man inte kan säga att en viss person är en gud och för vilket man inte kan göra någon till en gud.

Dessa är lyckligtvis egenskaperna hos detta folk.

Vår plikt som ledare för en Revolution, i en första etapp, är att utveckla vårt folks kritiska sinne, dess begåvning för en balanserad och objektiv analys. Dessa dygder hos vårt folk är det vår plikt att peka på, är det vår plikt att betona, är det vår plikt att utveckla. Och vi får aldrig avstå från dessa dygder.

Vi bör försöka göra vår lilla insats i världen, för den revolutionära saken, för den revolutionära erfarenheten. Och hör noga på — utan att vilja påtvinga någon vår väg, våra medel eller vårt system — denna väg måste vi själva göra ännu klarare för oss.

Ingen får på ett godtyckligt, egenmäktigt och nyckfullt sätt säga: "Det här är vägen, för att det är det" för han tror att det är det utan att ta hänsyn till något annat än att det är vägen. Det viktigaste är att vi utvecklar vår väg.

Det är omöjligt att vi alla tänker lika, men vi tror att vägen till kommunismen är en ny väg, en helt ny väg om vilken mänskligheten saknar all erfarenhet.

Det kan mycket väl hända att ett land tror sig hålla på att bygga kommunismen när det i verkligheten håller på att bygga kapitalismen — det kan hända. Vi vill bygga socialismen och vi vill bygga kommunismen. Eftersom det inte finns någon handbok däri, något register, någon katalog, eftersom ingen ännu gått den vägen, har vi rätt att försöka det med våra medel, med våra metoder.

Och sannerligen det kommer inte att bli jag eller någon annan inom vårt partis Centralkommitté som bestämmer. Det kommer att bli majoriteten i Centralkommittén, eller en enhällig Centralkommitté, när en serie frågor kommer att diskuteras i denna Centralkommitté — för det finns sannerligen frågor som inte har diskuterats.

(- - -)

Den stund kommer när revolutionärerna måste vara ytterst klarsynta, när man skall tala om hur man skall skapa en människa i stånd att leva under socialismen, skapa en människa, utveckla en människa i stånd att leva under kommunismen.

Varför? Många revolutionärer har utbildats genom studier av vissa politiska ekonomier, vissa texter, vissa böcker; utan kritiskt sinne.

(- - -)

Om alla dessa problem har jag mina idéer och jag har inte velat använda inflytandet från den befattning jag innehar, från förtroendet som mina ord kan ha hos folket, för att någon skall kunna säga att vi vill påtvinga en synpunkt.

Vi vet att inte alla av oss tänker likadant. Vi vet att inte alla av oss som anser sig revolutionära tänker lika. Vi vet att det finns nyanser. Vi vet att det finns olika idéer om en hel rad frågor. Vi vet också att några känner sig sårade om jag den 26 juli lägger fram några idéer, som jag uppriktigt anser vara revolutionära.

Men, säger jag, jag kommer inte att låta bli att uttrycka dem varje gång som det är lämpligt. Men, säger jag, jag kommer aldrig att försöka utnyttja mig av någon förmån för att införa dem. Men jag skall aldrig sluta att försvara dem med den övertygelse som jag hela mitt liv försvarat mina idéer med.

Det fanns tider då man anklagade oss för att vara äventyrare. Det fanns tider då man sade, att vi var dagdrömmare och enfaldiga. Många gånger frågade man vad vi kunde räkna med, hur vi skulle kunna besegra Batista och hans armé.

Ingen kan påstå att vi klandrar någon för hans misstag i det förflutna, det är ett effektivt sätt att bryta ner människor på. Ingen kan påstå att vi utnyttjar andras misstag eller förödmjucar människor eller krossar dem. Vi har alltid stått med öppna armar. Om så inte vore, hur kan man förklara att det som var en handfull människors verk idag är ett helt folks verk?

Om vi hade varit en liten grupp av sekterister, som förskansat sig bakom sina segrar och framgångar, och som stängt ute alla andra, skulle denna revolutionära rörelse aldrig kunnat bli till en mass- och folkrörelse. Vi skulle ha fallit för det absurda att neka dem som dog i Girón rätten att offra livet för att de inte var med i Sierra Maestra, rätten att försvara revolutionen som deras verk, att offra sitt liv och sitt blod för den.

Inget glädde oss mer än att se att våra idéer var idéer som omfattades av ett växande antal män och kvinnor från folket, att många, som inte var övertygade, övertygades sedan, att många, som inte hade förstått, förstod sedan.

Vi har aldrig varit och kommer aldrig att bli sekterister. De som försöker att anklaga oss för att vara sekterister misstar sig, de begår en stor orättvisa, vi har alltid varit motståndare till varje form av sekterism, vi har alltid varit motståndare till att utesluta någon från något bara för att han inte kommer från våra ursprungliga led. Det finns ingen större orättvisa än att presentera den revolutionära ledningen, än att presentera oss som om vi tillämpade någon sorts exklusivitet, uteslutningsmetod, intolerans och diskriminering. Vi har däremot varit systematiska motståndare till dessa metoder. Det finns inget som är mer absurt och löjligt än sekterismen. En del försöker skydda sig genom att slunga ut dessa beskyllningar för att försvara sin oduglighet, försvara sin inkompetens.

Människorna, vad har vi människor för värde i en revolution? Vad har befattningarna för betydelse? Människorna i revolutionen förflyttas, ibland för att de övergår till att uträtta ett arbete som bättre överensstämmer med deras begåvning, ibland för att de är uttröttade, för att de är utslitna, ibland för att de har blivit utbrända då de uppfyllt sin plikt.

Om sanningen skall fram, har jag personligen alltid i princip krävt mer av dem som jag har större vänskapsförbindelser med och känt längre än av de andra.

Inom revolutionen får vi inte tillåta, och kommer vi aldrig att tillåta någon form av diskriminering, förföljelse mot någon, uteslutning av någon, någon form av sekterism. Om vi

handlade på detta sätt skulle vi inte vara värdiga folkets förtroende, inte värdiga att utöva makten i folkets namn. Utövandet av makten är en av de svåraste uppgifter som människor kan ha, men att missbruka makt är det lättaste, att missbruka makt är det vanligaste och missbrukat makt har många gjort. Att utöva makten med sans, objektivitet och måtta har inte många gjort, tyvärr. Och makt är något mycket allvarligt, och jag tror att om detta folk är allergiskt mot något så är det allergiskt mot maktmissbruk.

Jag har alltid hävdad bland alla mina revolutionskamrater att man måste vara ytterst försiktig när man utövar makten, för missbruket av makten kan förorsaka stora skador, kan åstadkomma stora orättvisor.

När ni tänker på någon, när ni tänker på människorna som ni placerar på ansvarsposter, tänk alltid på om denna människa, när hon får befogenheter, när hon har makt, låter makten stiga henne åt huvudet eller om denna människa är i stånd att utöva makten. För maktmissbrukare har det funnits många i världen. Människor som utövat den med behärskning — tyvärr mycket få.

Och vi kommer att motsätta oss, som vi alltid gjort, allt maktmissbruk. Detta betyder inte att vi kan förhindra att enstaka maktmissbruk sker, och att fel begås. Men i vårt revolutionära medvetande har det aldrig förekommit någon avsiktlig tolerans mot sådant som kan betraktas som maktmissbruk. Uteslutandet eller förföljelsen av någon i maktställning är ett övergrepp.

En del har intrigerat, några "laborantister", som när en kamrat flyttats från en befattning drar fram laborantismen. Dessa laborantister, som blir indignerade om de får höra ett enda litet ord som avviker från Handboken, skulle vi vilja se utöva makten. Vi skulle vilja se dem på vår plats, vi skulle vilja se hur mycket tålmod de skulle kunna visa upp, hur mycket tolerans de skulle kunna visa upp. Och jag skulle inte ha något emot att upprepa idag vad jag sade då jag endast var en omedveten, den där dagen den 8 januari 1959, en omedveten med ett enormt ansvar vilande på sig, med en enorm makt i sina händer, när vi steg ner segerrika från bergen. Och jag skulle inte ha något emot att upprepa vad vi sade vid detta tillfälle trots vår okunnighet: "Vi kommer alltid att ha tålmod, och när tålmodet tar slut skall vi söka efter mer tålmod".

Instinkten — inte kunskapen — krävde detta av oss. Idag bekräftar erfarenheter denna uppfattning och låt oss hoppas att människorna som äger makten i detta land alltid kan styra sitt handlande efter denna norm, kan styra sitt handlande efter dessa tankar. Låt oss hoppas att vårt land, vårt folk, aldrig behöver lida under någon form av maktmissbruk. Låt oss hoppas att vårt land under dess revolutionära process aldrig behöver lida under dessa deformationer.

Revolutionärerna, föregångsmännen till de revolutionära processerna, brukar ha ett stort anseende hos folket, en stor auktoritet hos folket, och med denna auktoritet kan de göra mycket gott, men de kan också göra mycket ont. Vi hoppas att i framtiden få eller inga människor får lika stor makt som vi, föregångsmännen för denna revolution, har haft, för det är farligt att människor får så stor makt. Det bästa för folken är denna mekanism som vi upptäckt i folkväldet. Denna fasta opinion, detta oöverstigliga hinder som massorna upprättar mot opportunisterna, mot svindlarna, mot dem som saknar kvalifikationer, mot dem som är odugliga, mot dem som är maktlystna, mot dem som missbrukar makten. För om massorna förstår, att ingen människa som lider av dessa fel kan leda en fackförening, eller vara medlem i partiet, kommer medvetandet hos ett helt folk, den fasta opinionen hos ett folk att vara ett oöverstigligt hinder, ett oöverstigligt hinder mot de maktlystna, mot opportunisterna, mot bedragarna, mot maktmissbrukarna.